

XVI. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA EDİRNE KADILARI VE MÜHİMME DEFTERLERİNE GÖRE VAZİFELERİ

Ahmet YİĞİT

Osmanlı Devleti'nde ilmiye sınıfına mensup olan kadı, padişahın yargı yetkisini temsil ederdi. Osmanlı ulema sınıfı; tedris, ifta ve kaza olmak üzere üç ayrı kolda faaliyet göstermekte olup bunlardan kadı kaza işlerini yürütmekle görevliydi. Osmanlı Devleti'nin ilk kuruluş yıllarında en büyük kadılık merkezleri İznik ve Bursa kadılıkları idi. Daha sonra fethedilen yerlere ikinci ve üçüncü dereceden kadılıklar ihdas olunmuştur. İlk İznik ve Bursa kadısı olan Çandarlı Halil Hayreddin Paşa ve ondan sonra bu makamlara gelen oğulları ve torunları hepsi ilmiye sınıfından yetişmişlerdir¹.

Kadılar mahkemelerde şer'i hukukun yanında, örfî hukukun da uygulayıcısıydılar. Vermiş oldukları kararlar, katipler vasıtasıyla şer'îye sicillerine kaydedilirdi. Kadıların yardımcıları durumunda olan ve yargılamada müşahit sıfatıyla bulunan şühüdü'l-haller vardı. Udulü'l-müslümin de denilen bu görevliler, bölge veya kazanın ileri gelenleri arasından seçilen 5-6 kişiden oluşurdu. Bunlar mahkemenin işleyişine veya karara müdahale etmez, sadece varlıkları ile kadının adil karar vermesine yardımcı olurlardı². Daha önce de belirttiğimiz gibi, kadıların vazifelerinin başında yargı görevi gelmekteydi. Ancak bunun yanı sıra; çarşı-pazar denetleme, narh koyma, vakıfları denetleme, görevlileri atama, para ayarının kontrolü, has ve tımarların teftişi, ordunun lojistik ihtiyacını karşılama, tereke taksimi, alım-satım, kira, vekâlet, rehin, nikâh akitleri ve boşanma tescilleri vs. gibi işleri de kadılar yapmaktaydı. Görev sahalarının bu denli geniş olması sebebiyle, kadıların kendilerine bağlı yardımcıları vardı³. Kadılar devletten maaş almayıp, gördükleri davalar ile yaptıkları diğer işlerden aldıkları harç ile geçimlerini sağlardı. Bu harç miktarı kanunnâmelerde yüzde olarak belirlenmişti⁴. Diğer yandan tekatüde ayrılan kadılara,

¹ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nde İlmiye Teşkilatı*, Ankara 1988, s.83.

² M. A. Aydın, "Osmanlı Hukuku", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I*, (nşr. E. İhsanoğlu), İstanbul 1994, s.399; Z. Kazıncı, *Osmanlılarda İhtisab Müessesesi, (Ekonomik, Dinî ve Sosyal Hayat)*, İstanbul 1987, s.43 vd..

³ Bunların başlıcaları; naib, kassam, muhtesip, mimar, katip, muhızır, vs.'dir. Bkz. Mehmet. İpşirli, "Klasik Dönem Osmanlı Devleti", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I*, (nşr. E. İhsanoğlu), İstanbul 1994, s.263.

⁴ Miras davalarında mirasın %2'si temlik işlerinde 32 akçe, nüfus örneğinden 12 akçe, cizelenenlerin nikâh işlerinden 36 akçe ve kütük kaydından 7 akçe alınırdı Bkz. Bahaeddin Yediyıldız, "Osmanlı Toplumunu", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I*, (nşr.E. İhsanoğlu),

vakıflardan yüksek sayılabilecek meblağda yevmiye verilmekte idi⁵.

Osmanlı Devleti'nde kadılar yönetim bakımından kazaların amiri durumunda⁶ olmasına rağmen, Edirne kadılarının XVI. yüzyıla kadar olan idarî durumları ve görev alanları hakkında bilgi bulunamamıştır. Buna rağmen, kanaatimizce diğer kadılardan pek farklı oldukları da düşünülmemelidir. XVI. yüzyıl başlarında Edirne Kadılığı yevmi 300 akçeyle İstanbul ve Bursa ile beraber en yüksek ücreti almaktaydı.⁷ Osmanlı kadılık hiyerarşisinde Edirne Kadılığı, genellikle Bursa Kadılığından daha yüksek, İstanbul Kadılığından daha düşük bir mevkiye idi.

XVI. yüzyılın ikinci yarısındaki mühimme defterleri kayıtlarına göre, Edirne Kadısının şehir içerisindeki yardımcıları subaşı, bostancıbaşı, yasakçıbaşı, mimarbaşı, muhtesip ve hassa harcı emini şeklinde sıralanmaktadır. **Subaşılar**; merkezden gelen yazıların alınmasında, korunmasında kadıya ulaştırılmasında, hükümlerin uygulamaya konulmasında ve özellikle de şehirdeki asayişin sağlanmasında kadının en önemli yardımcısıydı⁸. Bu görevlilerin bir diğeri olan **Bostancıbaşı**; Saray bahçelerinde çalışan acemi oğlanların kontrolünde, verilen ölüm cezalarını yerine getirmede, mirî konuların muhafazasında, şehre getirilen ve şehir içinde dağıtılan su ile ilgili konularda faaliyet göstermekteydi⁹. Çarşı-pazar denetimi, fiyatların belirlenmesi,

İstanbul 1994, s.461.

⁵ Mekke Kadısı Mahmud Efendi'ye halk tarafından sevilmesi ve onayı ile Muradiye zevaidinden yevmi doksan akçe tekaüd bağlanmıştır. Bkz. *MD* 25, s.251 h.2318.

⁶ Osmanlı taşra idaresi sisteminde kaza, kadı tarafından idare edilen yer olup yargı idaresinde de esas otorite idi. Ayrıca askerî ve siyasî kurumlara her hangi bir çatışmasında kendisini desteklemeye hazır ve başında başkentteki şeyhü'l-islâm ile iki kazaskerin bulunduğu adlî ve dinî otoriteler hiyerarşisinde büyük ve güçlü bir merci idi. Bkz. B. Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Ankara 1984, s.13. vd.

⁷ XVI. Yüzyılda Edirne mollalarının görev yapmış olduğu coğrafi mekân, isimleri zikredilmeyen dokuz kadılığı da kapsamaktadır. Geniş bilgi için bkz. M. T. Gökbilgin, "Kanunî Sultanî Süleyman Devri Başlarında Rumeli Eyâleti Livâları Şehir ve Kasabaları", *BellektenXX/78*, (Nisan 1956), s.250 vd.; Beytû'l-mal toplanmasında dokuz kadılık sıralanmaktadır. Bu kadılıklar adı geçen dokuz kadılık merkezi olmalıdır. Bkz. *TD* 494, s.99; *TK KKA*, *TD* 54, vrk.41a.

⁸ *MD* 27, s.20 h.462; Şehirde toplanan kürekçilerin meydana getirdiği asayişsizliği ortadan kaldırmak ve halka verilen zararı önlemek için subaşı, bostancıbaşı ve yasakçıbaşı kadı marifetiyle ortak hareket etmekle görevlendirilmişlerdir. Bkz. *MD* 24, s.169 h.454; Şehirde toplanan iki yüze yakın gönüllünün meydana getirdiği asayişsizliği önleyip ellerindeki alât ve darbın subaşı marifetiyle alınması hakkında bkz. *MD* 18, s.121 h.262; Subaşılar askeri güç olarak zor duruma düştüğünde kadı onayı ile sipahi oğlanlarını da kullanmaktadır. Bkz. *MD* 71, s.73 h.149.

⁹ Bu konuda örnek olmak üzere bkz. *MD* 7, s.336 h.966; *MD* 21, s.145 h.352; *MD* 30, s.108 h.263; *MD* 33, s.379 h.778; *MD* 33, s.366 h.752; Siyaset uygulaması için bkz. *MD* 2, s.191 h.1743; *MD* 2, s.191 h.1749; *MD* 7, s.479 h.1383; *MD* 12, s.302 h.620; *MD* 60, s.269 h.623; Ayine adlı Müslüman kadın ile Musa adlı Yahudi'nin iki şahitle halveti sahîh olduğundan

toplumun sanat ve ticaret hayatını düzenleyip kontrol eden kadının yardımcısı konumundaki **muhtesip** Edirne zeametini de tasarruf etmekteydi¹⁰. **Mimarbaşı** Edirne şehrinde devlet tarafından yapılan imar ve tamir faaliyetlerinde kadının yardımcısıydı. Ekonomik konularda faaliyet göstermekle beraber şehirde meydana gelen asayişsizliklerde kadınların yardımcılarında biri de **yasakçbaşıydı**¹¹. **Muhzırlar**, öldürme ve yaralama gibi kamu suçlarının dışındaki davalarda, davalıları mahkemeye getiren kişilerdi. Edirne muhızırları Kapukulu ocaklarından olan ve aynı şehirde ikâmet eden altı bölük halkı arasından seçilmekte¹² olup belgelerden Edirne Muhızırlarına tasarruf etmek üzere timar verildiği anlaşılmaktadır¹³. Edirne’de Osmanlı Devleti adına yapılan binaların malî işlerine bakan **Hassa Harcı Emni** de kadının görevlileri arasında yer almaktaydı¹⁴.

XVI. yüzyılda Edirne’de görev yapan kadınlarının vazifelerini mühimme defterlerindeki hükümlere göre genel olarak; idarî, askerî, sosyal ve iktisadî olmak üzere dört grupta toplamak mümkündür. Buna göre;

İdarî vazifeleri:

1-İstanbul’un iaşesinin temini için gerekli faaliyetlerin yürütülmesi¹⁵.

siyaset edilmiştir. Bkz. *MD 9*, s.59 h.157; Siyaset uygulamasının ordunun seferde olduğu dönemlerde artan asayişsizliği önlemek amacıyla yapıldığına dair bkz. *MD 71*, s.23 h. 45; ; Koruların muhafazası için bkz. *MD 2*, s.213 h.1923; *MD 7*, s.75 h.205; *MD 7*, s.75 h.206; *MD 36*, s.287 h.756; Suyla ilgili olarak bkz. *MD 7*, s.275 h.779; *MD 10*, s.161 h.246; Mahalle çeşmeleri hakkında bkz. *MD 7*, s.605 h.1702; Köprülerin yapımı ve bakımı ile ilgili olarak bkz. *MD 7*, s.355 h.1030; Ölen devlet görevlilerinden kadının muhalledatını tutmak ve bunların merkeze sevkini sağlamakla ilgili bkz. *MD 55*, s.160 h.286; Çayırların biçilmesi ve kullanılması hakkında bkz. *MD 24*, s.262 h.695.

¹⁰ 15 Rebiülevvel 968/4 Aralık 1560 *MD 4*, s166 h.1718; Aynı tarihli hükümle Edirne İhtisabının Silahdarlar zümresinden Mustafa’ya verildiği görülmektedir. Bkz. *MD 4*, s.166 h.1720.

¹¹ Asayişle ilgili olarak bkz. *MD 52*, s.102 h.248.

¹² İsmet. Miroğlu, *Kemah Sancağı ve Erzincan Kazası (1520-1566)*, Ankara 1990, s.31.

¹³ 6 Zilkade 977/29 Temmuz 1560 Edirne’de Muhızırları İsa’ya kanun üzere timar verilmiştir. Bkz. *MD 4*, s.110 h.1110.

¹⁴ Edirne Hassa Harcı Emni Selimiye Camiinin yapımı ve buralarda çalışanların yevmiyeleri, köprü inşaatları, zaviye saray tamiri ile yeni yapılacak olan inşaatların harcanacak paralarını tutmakla görevlidir. Bkz. *MD 7*, s.955 h.2630; *MD 39*, s.64 h.155.

¹⁵ Edirne kadınları, Balkanlarda bulunan diğer kadınlar gibi öncelikle İstanbul’un iaşesi sağlamakla yükümlü idiler. Bu konuda mühimme defterlerinde bir çok örnek bulunmaktadır. Bunun için bkz. *MD 3*, 298, h.872; *MD 28*, s.99 h.237; *MD 28*, s.275 h.679; *MD 34*, s.93 h.211; *MD 39*, s.333 h.648; *MD 40*, s.151 h.331; *MD 47*, s.117 h.297; *MD 71*, s.73 h.150; Sarayın ihtiyaçlarının karşılanması için bkz. *MD 28*, s.394 h.1028; *MD 49*, s.115 h.393; *MD 52*, s.152 h.383; *MD 58*, *MD 60*, s.43 h.103; s.150 h.376; *MD 62*, s.150 h.333; Ordu ihtiyaçları için bkz. *MD 21*, s.95 h.230; Balkanlardan İstanbul’a sürekli koyun istenmesi

2-Tahrir yapılması ve denetiminin sağlanması¹⁶

3-Şehir halkının güvenliğinin devamı için suçluların tespiti, takibi¹⁷, yağılama ve cezalandırılma¹⁸.

Edirne'ye gerekli sevkiyatın yapılmasını engellemektedir. Kadı İstanbul iâşesini sağlamakla yükümlüdür Bu konu ile ilgili mühimme kayıtları oldukça çoktur. Onun için birkaç örnek verilecektir. Meselâ bkz. *MD 14*, s.175 h.256; *MD 26*, s.61 h.161; *MD 27*, s.398 h.953; *MD 28*, s.244 h.600; *MD 30*, s.232 h.543; *MD 47*; s.117 h.297; *MD 52*, s.307 h.818; *MD 53*, s.156 h.4556; *MD 53*, s.156 h.4557; *MD 55*, s.8 h.330.

¹⁶12 Ramazan 991/29 Eylül 1583 tarihli hüküm bkz. *MD 52*, s.45 h.96; Sultan Bâyezid evkafında çoktandır tahrir yapılmadığından hudutların bozulduğu ve arazinin halkın eline geçtiğinden tahrir istendiğinden tahririn gerekli olup olmadığının araştırılması Bkz. 29 Şaban 993/26 Ağustos 1585 tarihli *MD 58*, s.232 h.597 ve 25 Cemaziyelâhir 993/24 Haziran 1584 tarihli *MD 58*, s.186 h.489.

¹⁷*MD 24*, s.332 h.908.

¹⁸Mahalle halkı müteselsil olarak birbirinden sorumludurlar. Mahkemelerde bir kişi hakkında işlem yapılması söz konusu olduğundan o şahsın mahallesinde nasıl olduğu mahalle halkından sorulmaktadır. Bkz. 17 Cemaziyahır 978/16 Kasım 1570 tarihinde Edirne kadısına yazılan hükümde kementçilik yaparken yakalananlardan Seyyid Hüseyin Edirne'de Beylerbeyi Mahallesinde ve Kuyumcu Ali'nin Üsküfçü Mahallesinde Hamza Bey Odaları'nda sakin olduğunu bu şahısların buraların yerlisi mi? Yoksa daha sonradan mı geldikleri ve mahallesinde nasıl bildikleri ve şenaatlerinin olup olmadığının bildirilmesi mahalle halkından sorulması istenmektedir. Bkz. *MD 12*, s.288 h.591; Bu konudaki diğer örnekler için bkz. *MD 12*, s.340 h.692; 20 Safer 963/5 Ocak 1556 tarihli belgede hırsızlık yapanlara kürek cezası verilmesi hakkında Bkz. *MD 2*, s.101 h.1040; 5 Cemaziyelâhir 976/25 Kasım 1568 tarihli suçlulara kürek cezası verilmesi hakkında Bkz. *MD 7*, s.926 h.2542; 13 Zilhicce 1001/11 Ağustos 1593 tarihli hükümde siyaset uygulamasını hakkında Bkz. *MD 71*, s.23 h.45; Suç işledikleri sabit olan şahıslar hakkında dahi buldukları yörede ne şekilde bildikleri araştırılmaktadır. 12 Muharrem 979/7 Haziran 1571 tarihli *MD 10*, s.24 h.32; 8 Zilhicce 979/22 Nisan 1572 tarihli *MD 16*, s.165 h.321; 29 Cemaziyellevvel 986/4 Ağustos 1578 tarihli Edirne kadısına yazılan hüküm, suçunun ne olduğuna dair bilgi sahibi olunmayan Hanzâde'nin mallarının defter edilip merkeze gönderilmesi istenilmektedir. Burada işlemlerin yürütülmesinden sorumlu şahıs kadıdır. Bkz. *MD 53*, s.105 h.288; 26 Recep 992/4 Ağustos 1584 tarihli Edirne, Bursa, Kütahya, İzmir ve Tire kadılarına gönderilen hükümde cürüm suçlarının suret-i sicilleriyle beraber merkeze gönderilmesi hakkında Bkz. *MD 53*, s.109 h.303; 3 Muharrem 982/25 Nisan 1574 tarihli hükümde şehirde huzursuzluk yaratanların yeniçeriler sipahiler ve bostancıbaşı ile subaşı ve yasakçıbaşı ortak hareket ederek fesat çıkaranların yakalanıp hapsedilmesi hakkında. Bkz. *MD 24*, s.169 h.454; *MD 36*, s.9 h.28; *MD 36*, s.70 h.209; *MD 36*, s.70 h.210; *MD 36*, s.157 h.434; *MD 46*, s.311 h.709; Malkara'da suç işleyen Ali'nin Edirne'de olduğunun duyulduğundan yakalanması hakkında hüküm bkz. *MD 26*, s.117 h.303; Karadeniz Yalısında suç işleyen Azap Ali'in yakalanması hakkında *MD 27*, s.335 h.801; Seyyid Gazi'de Müderrisi öldüren Softa Sarı Veli'nin yakalanması hakkında bkz. *MD 33*, s.277 h.565; Sefer-i Hisar'da kaçanlar hakkında *MD 43*, s.132 h.235; Ayrıca bkz. *MD 3*, s.404 h.1212; *MD 3*, s.428 h.1279; *MD 3*, s.493 h.1465; *MD Zeyli 3*, s.204 h.533; *MD 62*, s.224 h.504; *MD 62*, s.224 h.505; *MD 7*, s.489 h.1414; *MD 34*, s.77 h.174; *MD 46*,

4-Bölgede diğer kadılarla sancak beyleri arasında meydana gelen anlaşmazlıkları çözüme kavuşturulması¹⁹.

5-Ticari yollarının güvenliğinin sağlanması²⁰ ve çalıntı malların muhafazası²¹.

6-Devlet görevlileri hakkında yapılan şikayetlerin araştırılması ve suistimalleri tespit edilenlerin merkeze bildirilmesi²².

s.192 h.405.

¹⁹ 18 Safer 985/7 Mayıs 1577 tarihli Çirmen Sancak Beyi Mehmed hakkında Yanbolu kadısı şikayette bulunduğu gibi Mehmed'te Yanbolu kadısının bazı cürümleri olduğuna dair şikayette bulunmuştur. Bu konunun teftiş işi Edirne'deki Üç Şerefeli Medresesi Müderrisi ve Zağra-i Atık Kadısına verilmiştir. Bkz. *MD 30*, s.117 h.283.

²⁰ Edirne Kadısına bu yollara üzerinde suçlulara gerekli cezanın verilmesi hakkında yazı gönderilmiştir. Bkz. *MD 2*, s.101 h.1040; *MD 7*, s.926 h.122; *MD 52*, s.56 h.122; *MD 18*, s.88 h.19; *MD 46*, s.311 h.709; *MD 51* s.66 h.207.

²¹ Bir tatarın satarken yakalandığı mücevher kılıcın Hazine-i hümayundan çıktığı anlaşılmıştır. Kılıcın bezzazistanda emanete konulması ve daha sonra asitaneye gönderilmesi hakkında bkz. *MD 55*, s.197 h.357.

²² 11 Rebiülahur 967/10 Ocak 1560 tarihinde Eski ve Üç Şerefeli Camii mütevellisi Hayreddin hakkında yapılan şikayeti araştırmak üzere hüküm yazılmıştır. Bkz. *MD 3*, s.240 h.686; *MD 46*, s.265 h.597; Öldürülen Kapucu Hüseyin'in eşyalarının subaşı da görüldüğü bunun araştırılması hakkında hüküm bkz. *MD 62*, s.148 h.331; Devlet görevlilerinin Rumeli'de eşkıyaya yardım ettiğinden bunun araştırılması hakkında bkz. *MD 46*, s.192 h.405; vezir Piyale Paşa'nın Ahr kethüdası Ahmet'in at kaçırды diye şiddetle dövüp sakatladığı Derviş'in şikayeti üzerine mahkemeye davet edilmiş ve gelmemesi üzerine durumun bildirilip merkeze gönderilmesi hakkında bkz. *MD 35*, s.164 h.416; "Muhtesip ile subaşı yanında olan katip ve kethüda ve bölükbaşlar vesair zevattın fukaraya zulm ve te'addileri olduğu ilam olmağın anun gibi zulm ve te'addileri ve hakkaniyetleri olanların bilcümle arz olup bir yere dahi virilmesin emridüp buyurdum ki vusul buldukta zikrolan taifeden reayaya zulm ve te'addileri ve hakkaniyetleri yazup arzeyeylesin ki hizmetleri tevcih oluna" Bkz. *MD 42*, s.325 h.1004; Gazi imareti mütevellisi evlada meşrut olup başka yerde sakin iken cihetlerde yolsuzlukların olduğu ve bunun önlenmesi için cihetlerde kadının da imzasının bulunması gerektiğine dair şikayet hakkında bkz. *MD 48*, s.152 h.420; Sultan Murat evkafı cabisi bir takım şahıslara yüz akçe karşılığı hüccet verip yazdığı hakkında hüküm bkz. *MD 49*, s.159 h.523; Edirne mahkeme naibi Abdurrahman'ın bir şahsın hanımını "cebr ile çeküp hılaf-ı şer'-i şerife te'addi eylediği" hakkında şikayet için bkz. *MD 12*, s.507 h.972; Aynı hususta araştırma yapılması hakkında bkz. *MD 14*, s.983 h.1462; Askeri görevlilerden celepler taifesinin halka zulm ve te'addide bulunduğu dair şikayet bkz. *MD 52*, s.102 h.248; Arslan isminde sipahinin fesat olduğuna dair şikayet hakkında bkz. *MD 64*, s.173 h.448; Askeri görevliler hakkında bkz. *MD 3*, s.335 h.979; *MD 26*, s.66 h.175; *MD 48*, s.120 h.321; *MD 55*, s.177 h.320; *MD 55*, s.209 h.378; *MD 55*, s.89 h.155; *MD 64*, s.128 h.336; Bâyezid Medresesi Müderrisi Abdülkerim'in ders dışı işlerle uğraşmamasını tembih edilmesi hakkında bkz. *MD 28*, s.249 h.600.

7-Madur edilen görevlilerin şikayetlerinin araştırılması²³.

8-Vakıf görevlilerinin tuttukları defterlerin kontrolü ve bunların zimmetle ilgili kayıtlarının araştırılması²⁴.

9-İmaret, tekke, zaviye gibi evkafın tamiratının kontrolü ile buradaki görevlilerin ücretleri ve işlerinin takibi²⁵

10-Halkın güvenliği için yangınlara karşı gece gündüz gözetleme yaptırılması ve bununla ilgili tedbirlerin alınması²⁶.

11-Nehirler üzerine yapılan müdahale sonucunda meydana gelen taşmaların veya köprülerdeki değişikliklerin araştırılması ve gerekli önlemlerin alınması²⁷.

12-Alım-satımda meydana gelen anlaşmazlıkların giderilmesi²⁸.

13-Görevlerinde yetersiz olan memurların merkeze bildirilmeleri ve bunların yerine ehillerinin atanması için öneride bulunmak²⁹ ve halka karşı haksızca yapılan müdahaleleri önlemek³⁰.

²³ 3 Zilkade 989/29 Kasım 1581 *MD 49*, s.231 h.507.; *MD 47*, s.23 h.507.

²⁴ *MD 26*, s.261 h.750; *MD 35*, s.241 h.605; *MD 65*, s.173 h.714; *MD Zeyli 5*, s.50 h.179.

²⁵ Mesudiye Zaviyesi dervişlerinin işesi hakkında bkz. *MD 25*, s.135 h.1435; Şeyhlik beratının verilmesi hakkında bkz. *MD 2*, s.29 h.258; *MD 15*, s.79 h.683; Edirne Muradiye tevliyetinin ikinci Ruznameci Mustafa'ya tevcihi hakkında bkz. *MD 2*, s.9 h.85; Muradiye evkafı müderris ve talebelerinin işeleri hakkında bkz. *MD 35*, s.314 h.796 ve *MD 35*, s.214 h.540; Muhasebe kontrolü hakkında bkz. *MD 36*, s.194 h.521; *MD 21*, s.42 h.114.

²⁶ *MD 14*, s.629 h.902; *MD 14*, s.629 h.906; *MD Zeyli I*, s.53 h.520; Yangınlara karşı evlerin yüksekliğine göre merdiven bulundurması ve su fiçileri temin edilmesi hakkında bkz. *MD 19*, s.199 h.413.

²⁷ Edirne kadısına Gazi Mihal köprüsünün tamirinin yapılması hakkında hüküm. Bkz. *MD 22*, s.88 h.183; Köprü'nün tamiratının kontrolü için kadıya hüküm gönderilmiştir. Ayrıca Meriç ve Arda nehirlerine mezbele dökülmesi sonucu nehir suları yatağından taşmaktadır. Buna sebep olan mezbelenin dökülmesi ve nehir kıyısına dikilen söğütlerin sökülmesi hakkında bkz. *MD 7*, s.355 h.1030; Saraçhane köprüsü üzerinde yapılan değirmenler ve buradaki bahçelerden dolayı nehrin taşıp halka zarar verdiği için bunların meşru olup olmadığı araştırılması istenmektedir. Bkz *MD 7*, s.450 h.1298; Tunca nehrinin taşması sonucu meydana gelen selin verdiği zararları önlemek amacıyla set yapımının kontrolünü de kadılar yapmaktadır bkz. 25 Cemaziyelahr 976/15 Aralık 1568 *MD 7*, s.955 h.2630.

²⁸ Mustafa Paşa Kervan Sarayı'nda yedi dükkanın mütevellinin haberi olmadan satılmasının araştırılması hakkında bkz. *MD 22*, s.262;

²⁹ 9 Safer 964/12 Aralık 1556 tarihli belge ile Edirne kadısı mektup gönderip mahmiye-i mezburda Bezzazistan kethüdası olan Mürüvvet bin Mustafa'nın kethüdalık hizmetinden bi-mahir olmağın ihtiyarlığı ile feragat idüp yerine Mehmed bin Abid'e buyurulduğu bildirilmiştir. Bkz. *MD 2*, s.193 h.1763.

³⁰ Katır Hanına gelen müşterilerin beygirleri her gün asesler tarafından ulak için alınca müşteri gelmediğinden kadının bunu önlemesi hakkında bkz. *MD 24*, s.3221 h.874; *MD 67*,

14-Ulakların işinin temini ve güvenliği³¹.

15-İmar faaliyetlerinin denetimi³².

16-Yolsuzluk, şikayet hırsızlıkta bulunanlara karşı tedbirler almak³³ ve bölgede bulunan kaçak esirlerin yakalanmasını sağlamak³⁴.

s. 14 h.25.

³¹ Kadılar merkezden hükümleri alıp yardımcı elemanları ile beraber uygulamaya koymaktadır. Menzil beygiri besleyenlerin şikayeti sonucu ulakların getirdikleri subaşıya veya mahkemeye getirmeyip evlerine gittiklerinden evlerinin basılıp atlarının alındığını bildirmekte ve bunların önlenmesini istemektedir. Bkz. *MD 24*, s.211 h.874; *MD 27*, s.201 h.462; *MD 46*, s.94 h.179; İstanbul işesinde meydana gelen veya gelebilecek tıkanmaların hem sorumlu hem de kontrol eden şahıs durumundadır. 2 Ramazan 992/7 Eylül 1584 tarihli *MD 53*, s.156 h.456; Haremi Hümayun hüddamından Amcazâde'nin Edirne'de olan değirmenin lazım olan keresteyi Bostancıbaşı ve Bina Emini ile sağlaması istenilmektedir. Bkz. 17 Cemaziyelevvel 993/17 Eylül 1585 tarihli *MD 58*, s.86 h.244.

³² 3 Muharrem 982/25 Nisan 1574 tarihli belgede Kızılağaç Yenicesi'nde olan köprüntün harap olduğu ve tamire muhtaç olduğu köprüntün kimin tarafından yapıldığı vakfi var mıdır? Tamir için ayrılmış parası var mıdır? Bu sene ikmalı mümkün müdür? Bunların tahkiki istenmektedir. Bkz. *MD 24*, s.164 h.439; 9 Şaban 992/16 Ağustos 1584 tarihli İstanbul, Edirne ve Galata kadularına yazılan hüküm *MD 53*, s.133 h.383; 12 Ramazan 991/ 29 Eylül 1584 tarihli hüküm, vakıfta meydana gelen kötü işlerin kontrolü ve defi' için bkz. *MD 52*, s.45 h.96; Selimiye Camiinin inşaatı hakkında bkz. *MD 9*, s.82 h.216; *MD 10*, s.113 h.180; *MD 10*, s.174 h.262; *MD 14*, s.172 h.250; *MD 14*, s.346 h.496; *MD 14*, s.986 h.1467; *MD 14*, s.1068 h.1573; *MD 15*, s.93 h.811; *MD 16*, s.179 h.341; *MD 17*, s.9 h.15; *MD 19*, s.23 h.63; *MD 21*, s.191 h.461; *MD 22*, s.267 h.522; *MD 26*, s.292 h.848; *MD 27*, s.403 h.967; *MD 27*, s.2 h.2; *MD 55*, s.225 h.406; Camiye su getirilmesi hakkında bkz. *MD 10*, s.161 h.246; *MD 26*, s.277 h.795; Cafer Paşa Tavlası'nda kimsenin sakin olmayıp buranın boş olduğu ve ehl-i fesadın çoğalarak cemaatin azaldığı bunun için gönderilecek çavuşla buranın temizlenmesi hakkında bkz. *MD 35*, s.164 h.416; Sultan Selim Camii görevlilerinin tevcihleri hakkında bkz. *MD 15*, s.100 h.872; *MD 24*, s.333 h.915; *MD 25*, s.159 h.1593; *MD 25*, s.166 h.1656; *MD 25*, s.171 h.1714; *MD 25*, s.172 h.1724; *MD 25*, s.175 h.1748; *MD 25*, s.175 h.1749; *MD 25*, s.176 h.1764; *MD 25*, s.177 h.1767; *MD 25*, s.185 h.1847; *MD 25*, s.188 h.1851; *MD 25*, s.262 h.2420; *MD 25*, s.344 h.3122; *MD 30*, s.59 h.139; *MD 31*, s.283 h.627; *MD 36*, s.321 h.848; *MD 37*, s.16 h.178; *MD 40*, s.9 h.17; *MD 40*, s.43 h.89; *MD 67*, s.14 h.25; *MD 68*, s.4 h.8.

³³ Tezvirçilik edenler hakkında bkz. *MD 21*, s.309 h.734; *MD 7*, s.571 h.1608, *MD 27*, s.122 h.290; Sahte evrakla para almağa kalkanlar hakkında bkz. *MD 42*, s.180 h.564; *MD 3*, s.537 h.1583; Ev basan ve hırsızlık yapanlar hakkında bkz. *MD 6*, s.96 h.203; *MD 6*, s.119 h.249; *MD 7*, s.464 h.1337; *MD 10*, s.191 h.285; *MD 14*, s.340 h.486; *MD 14*, s.627 h.902; *MD 26*, s.158 h.416; *MD 36*, s.70 h.209; *MD 36*, s.70 h.210; *MD 58*, s.49 h.140.

³⁴ *MD 14*, s.14 h.92; *MD 14*, s.14 h.94; *MD 19*, s.219 h.454; *MD 52*, s.364 h.986; *MD 55*, s.157 h.282.

17-Boşanma davalarına bakmak³⁵.

18-Kölelerden Müslümanlığı seçenlerin evlenme isteklerinin merkeze iletilmesi³⁶

19-Hilaf-ı şer'e aykırı olarak köle ve cariye edinen Yahudi ve Nasara'nın elinde bulunan Müslümanlara satmalarını sağlamak³⁷. Hür olanların esir diye satılmasına müsaade etmemek³⁸.

20-Saraylardaki imar faaliyetlerinin denetimi³⁹ ve Edirne şehrindeki devlete ait binaların korumasının yapılması⁴⁰.

21-Eğitim ile ilgili görevlilere tevcihlerin verilmesi⁴¹.

22-Edirne şehrinin işesini sağlamak⁴².

23-Tereke kayıtlarının tutulması⁴³.

³⁵ 1 Rebiülahır 967/28 Ocak 1560 tarihinde Edirne kadısına yazılan hükümde Edirne Bostancıbaşı Sinan'ın kızını "Sipahi oğlanları zümresinden olan Müstadem nâm kimesneye verip hüsn-i zindegânesi olmadığın arzedip tefrik olunmağın recâ etmeğın buyurdum ki; vardukta bi'z-ât müşârün ileyhün kızını mezburdan eyleyüp"... Bkz. *MD 3*, s.256 h.739.

³⁶ *MD 23*, s.206 h.436.

³⁷ *MD 42*, s.324 h.988.

³⁸ *MD 3*, s.496 h.1461.

³⁹ 1568 yılında Edirne Yeni Sarayı'na köşk ilâve edilmiştir. Bkz. *MD 7*, s.475 h.1367; *MD 7*, s.475 h.1368; Ayrıca sarayda çalışan acemi oğlanlar içinde bir hamam inşa edilmiştir Bkz. 4 Şevval 977/12 Mart 1570 *MD 9*, s.50 h.136; Sarayın hassa bahçesinde çekilen su sıkıntısını gidermek amacıyla dolap yaptırılması hakkında bkz. *MD 29*, s.47 h.109; İçme suyu sıkıntısını giderilmesi bkz. 7 Zilhicce 1003/13 Ağustos 1595 *MD 73*, s.6 h.12.

⁴⁰ Edirne Sarayı'nda, alınan tedbirlere rağmen bazı kişilerce tahrip edilip soygun yapıldığı anlaşılmaktadır. Burada meydana gelen yolsuzlukları araştırmak üzere kadı görevlendirilmiştir. Bkz. 16 Şevval 979/2 Mart 1572 tarihli hüküm *MD 18*, s.12220 h.261.

⁴¹ *MD 22*, s.46 h.97.

⁴² *MD 19*, s.285 h.575; *MD 22*, s.91 h.188; *MD 39*, s.333 h.648; *MD 53*, s.156 h.456; *MD 53*, s.156 h.457; *MD 62*, s.155 h.343; 984/1576-1577 yılında Edirne'de büyük oranda zahire sıkıntısı çekildiği anlaşılmaktadır. Edirne kadısı Mevlânâ Mehmed'in yazdığı arzdan anlaşıldığına göre Divan-ı Hümayundan Edirne'ye malzeme gönderilmesi için çevre kadınlara yazılar gönderilmiştir. Bkz. *MD 28*, s.153 h.357.

⁴³ 29 Safer 1002/25 Kasım 1593 tarihli Edirne Kadısına gönderilen hüküm de, Edirne'de fesat ve şeneat çıkarınların sipahi oğlanları kullanılmak suretiyle yakalanması hakkındadır. Bkz. *MD 71*, s.73 h.149; Selanik memliha mukataasını işleten Yakup nam Yahudi ölmüştür. Edirne'de olan Davit'in alınması için bir çavuşun gönderilmesi ölenin mallarının hesaplanması ve dükkanların mühürlenmesi ve südde-i saadetime gönderilmesi hakkında bkz. *MD 28*, s.311 h.780; Rüstem Paşa Kervansarayında ölen Bezirgan hakkında *MD 28*, s.100 h.241.

Askerî vazifeleri:

1-Asker toplama ve bölgedeki timarların denetimi⁴⁴.

2-Ordunun ihtiyacı için lazım olan orducu esnafının temini⁴⁵.

3-Padişahın seferde bulunduğu dönemlerde ordunun muzaffer olması için camilerde dualar okutulması ve karşılığında devlet tarafından gönderilen paranın adil bir şekilde dağıtımının yapılması⁴⁶.

4-Ordunun yiyecek ihtiyacını güvenli bir şekilde karşılamak⁴⁷.

Sosyal vazifeleri:

1-Mescid ve mektep gibi yerlerin yakınına meyhane açılmasının önlenmesi⁴⁸.

⁴⁴ 24 Şaban 978/21 Ocak 1571 tarihli *MD 14*, s.785 h.1137; 24 Ramazan 980/28 Ocak 1573 tarihinde kürekçi temin için her tarafa adam gönderip kürekçi yazdırması ve bunları sevk etmesi hakkında. Bkz. *MD 21*, s.75 h.182; 3 Zilhicce 980/6 Nisan 1573 tarihinde Edirne'den gaza için bin adet gönüllü yazılıp gönderilmesi hakkında Bkz. *MD 21*, s.242 h.584; Kürekçi gönderilmesi hakkında Bkz. *MD 21*, s.294 h.696; 23 Muharrem 981/5 Mayıs 1573 tarihli hükümde toplam 500 adet kürekçiyi göndermesi hakkında Bkz. *MD 22*, s.22 h.49; 18 Zilhicce 981/11 Nisan 1574 tarih kürekçilerin naklinde softa ve hırsızların takibinde bölük halkının yardımcı olması hakkında Bkz. *MD 23*, 349 h.782; 5 Zilhicce 981/28 Mart 1574 tarihli Edirne kadısına yazılan hükümde kürekçiye ziyade ihtiyaç olduğundan gönderilen para ile her nefere biner akçe verip beş yüz kürekçi toplanması hakkında. Bkz. *MD 24*, s.64 h.175; *MD 24*, s.137 h.379; 2 Ramazan 992/ 7 Eylül 1584 tarihli Edirne kadısı ve etrafındaki kadılara yazılan hüküm. Bkz. *MD 53*, s.216 h.613; Gurre-i Şaban 1001/3 Mayıs 1593 tarihli *MD 71*, s.175 h.348.

⁴⁵ Orducu esnafının sefere gönderilmesi hakkında bkz. *MD 12*, s.184 h.392; *MD 14*, s.251 h.354; *MD 32*, s.92 h.191; *MD 33*, s.212 h.443; *MD 39*, 272 h.524; *MD 40*, s.52 h.113; *MD 42*, s.180 h.564; *MD 44*, s.131 h.241; *MD 44*, s.204 h.430; *MD 46*, s.311 h.709; *MD 52*, s.303 h.810.

⁴⁶ Bu konuda geniş bilgi için bkz. *MD 24*, s.336 h.923; *MD 43*, s.269 h.504; *MD 43*, s.241 h.446; *MD 46*, s.42 h.84.

⁴⁷ *MD 12*, s.473 h.907; Hassa-i Hümayun'a yetecek miktarda ekmek pişirecek fırının ne kadar ücrete mal olacağını bildirilmesi hakkında bkz. *MD 12*, s.495 h.949; Eski Saray fırınının yandığı ve yerine yenisinin yapılması hakkında bkz. *MD 14*, s.699 h.1008; Fırının yapılacağı mekanla ilgili gönderilecek iki görevli hakkında bkz. *MD 14*, s.979 h.1456; Sokullu Mehmet Paşa'nın yaptırdığı hamamın su ihtiyacının karşılanması ve şehir dışından getirilen suyun şehir suyuna karıştırılması için Kadı ve Bostancıbaşıya emir verilmiştir. Bkz. *MD 7*, s.275 h.779; Ordunun Edirne'de kışladığı dönemlerde Balkanlardaki kadıklara hükümler yazılıp kasımın onundan önce zahireyi Edirne'ye göndermeleri istenmektedir. Bunda da sorumlu tutulanların başında Edirne kadısı gelmektedir. Bu konuda çok kayıt bulunmakta olup birkaç örnekle yetinilecektir. 1567-1568 yılı için bkz. *MD 7*, s.59 h.162; *MD 7*, s.60 h.163; *MD 7*, s.107, h.282; 1574-1575 yılı kışı için 26 nolu mühimme defterinde oldukça çok sayıda kayıt bulunmaktadır. Örnek olarak bkz. *MD 26*, s.115 h.297; *MD 26*, s.124 h.322.

2-Mescidlerin boş kalmasına sebep olacak gelişmeleri önlemek⁴⁹.

3-Halkın huzurunu kaçırarak asayişsizlikleri önlemek⁵⁰.

4-Görevi kötüye kullanan ve halkı etkileyen imamların şikayet edildikleri takdirde, buldukları yerden sürgün edilmeleri⁵¹.

5-Softa ve müte (sahte) seyyidlerin şehir içinde halkı rahatsız edici faaliyetlerini önlemek⁵².

İktisadî vazifeleri:

1-Narh'a müdahale etmek⁵³.

2-Darphanelerde kalp para basılıp basılmadığını bizzat kontrol etmek⁵⁴.

3-Kalp akçe basanları yakalamak ve bunlara ceza vermek⁵⁵.

4-Mirî mangır satanları kontrol edip bunların belirlenen yerler dışında satış yapmalarını engellemek⁵⁶.

⁴⁸ MD 65, s.43 h.175.

⁴⁹ Mahallelerde oturacaklara verilecek izin kadı açısından önemli idi bkz. MD 46, s.336 h.769; Halkın dini vazifelerini daha rahat bir şekilde yapabilmesi ve camilerin cemaatlerinin artırılması için evlerin satılması ve kiralanmasına müdahale edebilmektedir Bkz. MD 52, s.18 h.42; MD 51, s.8 h.25; 4 Ramazan 991/22 Eylül 1582 tarihli mahalle içinde mescid içinde ve camilerde cemaatin azalmasına yol açan ev satma ve kiralama işlerine müdahale etmesi hakkında Bkz. MD 52, s.18 h.42.

⁵⁰ İstanbul'dan Edirne'ye ve Istranca dağına ve Gelibolu'ya varınca mabeyindeki kadılara MD 62, s.224 h.504; İstanbul ile Edirne mabeyninde vaki' ve Gelibolu'ya varınca kadılara bkz. MD 62, s.224 h.505; Şehirde huzursuzluk yaratan kürekçi, gönüllü ve levend^on yeniçeriler, sipahi, bostancıbaşı, subaşı ve yasakçıbaşının ortaklaşa hareket edip bertaraf etmesi hakkında bkz. MD 6, s.642 h.1411; MD 29, s.151 h.371; MD 74, s.44 h.149; Kallâplık ve hırsızlık yapan Çingenelerin yakalanıp küreğe gönderilmesi hakkında bkz. MD 24, s.236 h.627.; Işık taifesinin bayramlarda davul çalıp, aşure günlerinde sancak kaldırıp kös ve nekkare ile şehirde dolaşmalarının önlenmesi hakkında bkz. MD 3, s.95 h.239; MD 3, s.97 h.245.

⁵¹ Vaiz Yahya'nın peşinden gittiği bildirilen Elif İmamı denilen şahsın Üsküb'e sürülmesi hakkında bkz. MD 21, s.216 h.515; Vaiz Küçük Emir'in Edirne'den sürülmesi hakkında bkz. MD 21, s.160 h.734; Müderris Çene Mehmed'in Kıbrıs'a sürülmesi hakkında bkz. MD 26, s.214 h.604.

⁵² MD 27, s.246 h.572; MD 7, s.259 h.723.

⁵³ 982/1574 yılında ekmek fiyatlarında fahiş artış olduğuna dair hüküm Bkz. MD 26, s.150 h.394; Kadılar kasapların yaz günü eti daha ucuza kış günü daha pahalıya satmaktadır bunun önlenmesi için Edirne kadısına yazılan hüküm bkz. MD 64, s.36 h.97.

⁵⁴ MD 33, s.6 h.11; MD 33, s.206-207 h.421; MD 35, s.275 h.696; MD 70, s.116 h.223.

⁵⁵ MD 6, s.260 h.553; MD 6, s.520 h.1133; MD 14, s.165 h.256; Sahih akçenin 1582 yılında 100 dirhemden 450 akçe olarak kesilmesinin istemektedir. bkz. MD 48, s.15 h.38.

⁵⁶ Edirne kadıları tarafından mirî mangırın taht'el-kalada satılmasına müsaade edilirken 2 Safer

5-Esnafların mallarını satacakları yerlerinin belirlenmesi ve vakıf dükkanlarında satış yapılması için esnafın yönlendirilmesi⁵⁷.

6-Tabii afetler sebebiyle zor durumda kalan esnafa gerekli yardımın yapılması⁵⁸.

7-Şehir dışından esnafın işlemesi için getirilen malzemenin kontrolünün yapılarak dağıtımın sağlanması⁵⁹.

Edirne'nin fethinden sonra XVI. Yüzyılın ikinci yarısına kadar olan dönemdeki kadılar, Abdurrahman Hıbrî Efendi'nin Enisü'l-Müsamirin isimli eserinde karışık bir şekilde verilmiştir. Buna göre Edirne kadılarını şu şekilde sıralamak mümkündür⁶⁰, Mehmed bin Feramüz⁶¹ (Mevlânâ Hüsrev) (h.852), Mahmud bin İbrahim, İbrahim Paşa bin Halil Paşa, Mevlânâ Mahmud bin İbrahim, Mevlânâ Mustafa bin Yusuf eş-şehir bi Hocazade(h.871), Mevlânâ Ahmed bin Veliyüddin, Mevlânâ Hamideddin bin Efdalüddin el-Hüseynî⁶² (h.883), Mustafa bin Mehmed (h.885), Mevlânâ Mehmed bin Bâyezîd (h.887), Mevlânâ Muslihiddin Kastalanî⁶³, Mevlânâ Yaralica Muhyiddin⁶⁴, Mevlânâ Muhyiddin⁶⁵, Mevlânâ Hüsameddin Hüseyin bin Abdurrahman (h.916), Mevlânâ Ya'kub bin Seyyid Ali (h.931), Mevlânâ Rükneddin Mehmed eş-şehir bi-Zeyrekzâde, Mevlânâ İsa Fakih (h.899), Mevlânâ Abdurrahman eş-şehir bi-Mü'eyyedzade⁶⁶, Mevlânâ Muslihiddin Mustafa(h.918), Mevlânâ Muhyiddin Mehmed bin Hasan Samsunî⁶⁷, Mevlânâ Şücâ'eddin İlyas (h.929), Mevlânâ Ahmed bin Süleyman bin Kemâl Paşa, Mevlânâ Muhyiddin Mehmed Şah bin Ali bin Yusuf Balı bin Mevlânâ Şemseddin el-Fenarî (h.924), Mevlânâ Muhyiddin Mehmed bin Ali el-Fenarî⁶⁸, Mevlânâ Bedreddin Mahmud bin Abdullah⁶⁹, Mevlânâ Muhyiddin Mehmed bin Ali el-

980/15 Mayıs 1572 tarihinde mirî mangırın Camii Âtik önünde satıldığını tespit edildiğinden bunun önlenmesi hakkında hüküm. Bkz. *MD 19*, s.112 h.243.

⁵⁷ *MD 65*, s.173 h.714; Sultan Selim Han evkaflı bezzazları için bkz. *MD Zeyli 5*, s.50 h.179

⁵⁸ *MD Zeyli 5*, s.29 h.120.

⁵⁹ *MD 15*, s.78 h.668; *MD 48*, s.27 h.74; Askerlerin esnafılık yapmaları ve piyasaya müdahaleleri hakkında bkz. *MD 55*, s.49 h.87; Bostancıbaşının Bostan oğlanlarını işe vererek bunların yevmiyelerini almaları hakkında bkz. *MD 31*, s.188 h.421.

⁶⁰ Abdurrahman Hıbrî, *Enisü'l-müsamirin*, Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Kitapları Tasnifi No:68, vrk.46a vd.

⁶¹ Bilgi için bkz. Mehmed. Süreyya, *Sicill-i Osmanî II*, (Nşr. Nuri Akbayır), İstanbul 1996, s.671.

⁶² Edirne ve İstanbul kadısı olmuştur. 953 (1546) te ölmüştür. Bkz. M. Süreyya, *a.g.e.II* s.600.

⁶³ M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1125.

⁶⁴ M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1105.

⁶⁵ Molla Gürani şakirdi 914'te Edirne kadılığından ayrılmıştır. Bkz. M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1104.

⁶⁶ 899/1494'te Edirne Mollası olmuştur. Bkz. M. Süreyya, *a.g.e.I*, s.92.

⁶⁷ M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1110

⁶⁸ M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1105.

⁶⁹ M. Süreyya, *a.g.e.II* s.362.

Cemalî, Mevlânâ Abdüllatif bin Abdülvehap (Pamuk kadı), Mevlânâ Muhyiddin Mehmed bin Pîr Mehmed Paşa, Mevlânâ Muhyiddin Mehmed bin Kutbeddin Mehmed bin Mehmed Kadı zâde-i Rumî⁷⁰ (h.941), Mevlânâ Ahmed bin Mehmed bin Hasan es-Samsunî, Mevlânâ Hüsamüddin Hasan Karasî⁷¹, Mevlânâ Muhyiddin Mehmed eş-şehir⁷², Mevlânâ Muslihiddin el-müştehir bi-Bostan Efendi ve Mevlânâ Sinan Efendi.

XVI. yüzyılın ikinci yarısında Edirne Kadılarının isimleri ve görev tarihleri, Abdurrahman Hibrî, Ahmed Badî ve Selânikî Mustafa Efendiler'in eserlerinden⁷³ yararlanılarak, ayrıca mühimme kayıtlarından da istifade etmek suretiyle tablo şeklinde aşağıda verilmiştir.

Kadının Adı	Göreve Başlama Tarihi	Görevden Ayrılma Tarihi
Mevlânâ Abdurrahman el-Amasî ⁷⁴	954/1547	958/1551-1552
Muslihiddin Mustafa Niksarî ⁷⁵	Şevval 958/Ekim 1551	Zilhicce 961/Kasım 1554
Muslihiddin Mehmed bin Mevlânâ	Zilhicce 961/Kasım 554	23 Ramazan 961/22 Ağustos

⁷⁰ M. Süreyya, *a.g.e.III*, s.1011.

⁷¹ M. Süreyya, *a.g.e.III*, s.688.

⁷² M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1110.

⁷³ XVI. yüzyılın ikinci yarısında Edirne'de görev yapan kadıların tespitinde Abdurrahman Hibrî, *a.g.e.*, vrk. 53a vd.; Ahmed Badî Efendi, Riyâz-ı Belde-i Edirne II, Bâyezid Kütüphanesi No:10392, s.134 vd.; Selânikî Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânikî (971-1003/1563-1595) I-II*, (nşr. M. İpşirli), İstanbul 1989.

⁷⁴ Mevlânâ Abdurrahman el-Amasî 954/1547 Bursa kadılığında Edirne kadılığına atanmış ve dört yıl Edirne'de kadılık yapmıştır. Edirne evkafını tahrir etmiştir. Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.53b; Edirne'de adına mahalle ve mescidi bulunmaktadır. Halep Bursa ve 958/1551-1552 yılına kadar da Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e.*, II, s.134; M. Süreyya, *a.g.e.I*, s.86.

⁷⁵ Bursa'dan Edirne Kadılığına atanmıştır. Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk. 53b; Şevval 998/Ekim 1551'den Zilhicce 961/Kasım 1554'e İstanbul Kadısı olarak atandığı zamana kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdî Efendi, *a.g.e.II*, s.134; "Niksarlıdır. Müterris, Manisa müftüsü olup 947'de /1540/41) ilk Bağdat Mollası, 954'de (1547) Halep, iki ay sonra Bursa Kadısı, azilden sonra 958'de (1551) Edirne ve 961'de (1554) İstanbul Kadısı olup..." bkz. M. Süreyya. *a.g.e.IV*, s.1128.

⁷⁶ Mevlânâ Mehmed Hüsamüddin Eş-şehir bi-Kara Çelebi 961/1553-1554 yılında Edirne Kadısı olmuştur. Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.53b; 23 Ramazan 961/22 Ağustos 1554 tarihine kadar Edirne Kadılığına o tarihten de İstanbul Kadılığına atanan Muslihiddin'in baktığını görmekteyiz. Bkz. *MD I*, s.25 h.79; A. Bâdî, *a.g.e. II*, s.134 vd.; İsim verilmemekle beraber Muslihiddin olması gereken kadının 5 Şevval 961/4 Eylül 1554 tarihli hükümle Bursa Kadılığından Edirne Kadılığına atandığı ve 23 Şevval'e/22 Eylül'e kadar göreve başlaması gerektiği bildirilmektedir. Bkz. *MD I*, s.25 h.84; 23 Recep 964/22 Mayıs 1557 tarihinde görevde bulunan Edirne Kadısının Bursa civarında bir çiftliği bulunduğu ve bu çiftliğine

XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne Kadınları ve Mühimme Defterlerine Göre Vazifeleri

Hüsameddin Kara Çelebizâde ⁷⁶		1554
Mevlâna Muslihiddin Mustafa bin Mevlânâ Muhiddin (Mimarzade) ⁷⁷	Şevval 963/Temmuz 1556	966/1558
Mevlânâ Perviz bin Abdullah ⁷⁸	966/1558	968/1561
Mevlânâ Emir Hasan bin Sinan Niksârî ⁷⁹	Şaban 968/Nisan 1561	974/1566-1567
Mevlânâ Kamî Efendi ⁸⁰	974/1566-1567	975/1567
Mevlânâ Şâh Mehmed bin Hürrem ⁸¹	975/1567	976/1569
Mevlânâ Ali ⁸²	Recep 976/Aralık 1568	Cemaziyelahir 978/Kasım 1570
Mevlâna Mehmed bin Nurullah eş-şehir bi-Ahizâde ⁸³	Cemaziyelahir 978/Kasım 1570	Ramazan 979/ Ocak 1572
Mevlânâ Mehmed bin Ma'lûlzâde ⁸⁴	Ramazan 979/ Ocak 1572	Muharrem 981/Mart 1573

Rumeli'den 300 sağmal koyunu Gelibolu iskelesinden geçirilmesine dair izin aldığı görülmektedir. Belgede koyunların iskeleden geçirilmesi için icazet verilmesine rağmen şu not düşülmüştür. "Amma bu bahane ile ziyade koyun geçirmeğe erkek koyun almaya deyu emir buyruldu." Bkz. *A.RSK 1457*, s.18

⁷⁷ Mevlânâ Muslihiddin ibnû'l-mevlâ Muhyiddin eş-şehir bi'ibni'l-Mi'mâr Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.53b; 964 Şevvalinde Edirne kadısı olmuştur. Bkz. A. Bâdî, *a.g.e.II*, s.135; Muhyiddin Mehmed Efendi'nin oğludur. 963Şevvalinde/Ağustos 1556'da Edirne Kadısı oldu bkz. M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1174.

⁷⁸ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk 53b; 966-968/1558-1561 yılları arasında Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Badî, *a.g.e. II*, s.136; M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1333.

⁷⁹ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk 53b; Şaban 968/Nisan 1561'den 974/1566-1567 senesine kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Badî, *a.g.e.II* s.136; M. Süreyya, *a.g.e.II* s.627.

⁸⁰ Mesnevi-Hanzâde de denilmektedir. 974/1566-1567 yılında Edirne kadısı olmuştur. Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk 53b.

⁸¹ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.54a; 975/1567 yılından 976/1569 yılına kadar Edirne'de görev yapmıştır. Bkz. A. Bâdî Efendi, *a.g.e.II* s.137.

⁸² Kınalızâde soyundan gelmektedir. Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk 54a; Recep 976/Aralık 1568'den Cemaziyelahir 978/Kasım 1570'e kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdî, *a.g.e.II* s.137; Edirne Kadı naibi olarak 3 Safer 978/7 Haziran 1570 tarihinde Mehmed bin Hamza görülmektedir. Bursa'da bazı hırsızlık olaylarından dolayı yakalanan Pirî'nin sureti sicilini gönderen Edirne Kadı Naibi Mehmed bin Hamza hakkında bkz. *MD 12*, s.340 h.692

⁸³ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.54a; Ramazan 979/Ocak 1572 Edirne Kadısı Ahizâde Efendidir. 979 yılı Ramazanında Anadolu Kazaskerliğine atanmıştır. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, s.85; Cemaziyelahir 978/Kasım 1570'den Ramazan 979/Ocak 1572'e kadar kadılık makamında kalmıştır. Bkz. A. Badî, *a.g.e.II*, s.137.

⁸⁴ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk. 54b; Bursa Kadısı ve aynı zamanda Ebussu'ûd Efendi'nin de damadı olan Ma'lûlzâde Edirne Kadısı oldu. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, s.85; Ramazan 979/ Ocak 1572'den Muharrem 986/Mart 1578'e kadar kadılık yapmıştır. Bkz. A. Bâdî, *a.g.e.II*, s.138; Mehmed Süreyya, *a.g.e.III*, s.1009.

Mevlânâ Mehmed bin Şeyh Mehmed bin İlyâs Çivizâde ⁸⁵	28 Muharrem 981/Mayıs 1573	982/1574
Mevlânâ Ramazan ⁸⁶	4 Recep 982/Ekim 1574	21 Recep 982/7 Kasım 1574
Mevlânâ Mehmed bin Muslihiddin Mustafa ⁸⁷	4 Recep 982/10 Kasım 1574	Belirtilmemiştir
Mevlânâ Hasan ⁸⁸	Recep 982/Ekim 1574	Şaban 985/Kasım 1577
Mevlâna Abdülkerim Salih Molla bin Mehmed ⁸⁹	Şaban 985/Kasım 1577	Şaban 986/Ekim 1578
Mevlânâ Mehmed Bâkır bin Dökmecibaşı Hasan Bey ⁹⁰	Şaban 986/Eylül-Ekim 1579	Zilhicce 989/Ocak 1581
Mevlânâ Abdullah bin Lütfullah ⁹¹	Zilhicce 989/Ocak 1581	Cemaziyelevvel 989/Haziran 1581
Mevlânâ Molla Şemseddin Ahmed	Cemaziyelevvel 989/Haziran	Rebiülahir 990/Mayıs 1582

⁸⁵ 982 yılında Edirne kadısı olmuştur. Bkz. A. Hıbrî, *a.g.e.*, vrk. 55a; Ma'lulzâde'nin 28 Muharrem 981/30 Mayıs 1573 tarihinde Anadolu Kadıaskerliğine atandığını görmekteyiz. Yerine Bursa Kadısı olan Çivizâde Mevlânâ Mustafa Efendi buyrulmuştur. Bkz. 28 Muharrem 981/30 Mayıs 1573 *K.K.* 225, s.266; 9 Safer 981/10 Haziran 1573 tarih *MD* 22, s.45 h.95; Muharrem 081/Mayıs 1573'ten 986/1578-1579 yılına kadar kadılık yapmıştır. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.139; M. Süreyya, *a.g.e.III*, s.991.

⁸⁶ 4-21 Recep 982/20 Ekim-6 Kasım 1574 tarihleri arasında Edirne Kadılığı yapıp daha sonra İstanbul kadısı olmuştur. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II* s.139; Recep 983'te İstanbul kadısı olduğu yazılmaktadır. Bkz. M. Süreyya, *a.g.e.IV*, s.1347-1348.

⁸⁷ "Mevlânâ Mehmed bin Muslihiddin eş-şehir bi-Bostan Efendi" 983/1575-1576'da kadı olmuş ve aynı sene kadıasker olmuştur. Bkz. A. Hıbrî, *a.g.e.* vrk. 55a; 24 Recep 982/10 Kasım 1574 Edirne kadısı olmuştur. Görev süresi çok kısa sürmüştür. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.139 vd; 24 Cemaziyelevvel 984/20 Ağustos 1576'da Edirne Kadısı Mevlânâ Mehmed'dir. Bkz. *MD* 28, s.153 h.357; M. Süreyya, *a.g.e.III*, s.988.

⁸⁸ Recep 982/Ekim 1574'den Şaban 985/Kasım 1577'e kadar Edirne kadılığı makamında bulunmuştur. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.140.

⁸⁹ A. Hıbrî, *a.g.e.*, vrk. 55a; Şaban 985/Ekim 1578'den Şaban 986/Ekim 1579'a kadar Edirne kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.140.

⁹⁰ "Dökmecibaşı" Bkz. A. Hıbrî, *a.g.e.*, vrk., 55a; Şaban 987/Eylül-Ekim 1579'da Edirne Kadısı oldu. İki defa İstanbul kadılığına getirildi. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.140; M. Süreyya, *a.g.e.II* s.355.

⁹¹ "Mevlânâ Bahaüddin-zâde Abdullah Efendi" 990/1582 yılında Edirne Kadısı olmuştur. Bkz. A. Hıbrî, *a.g.e.*, vrk.55a; 989 Zilhiccesinde Edirne Kadısı oldu A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.140-141; 987 yılında Edirne Kadısı olmuştur. Bkz. M. Süreyya, *a.g.e.I*, s.58.

⁹² "Mevlânâ Ahmet bin Ruhullah el-Ensârî" A. Hıbrî, *a.g.e.*, vrk. 55b; 2 Şaban 988/12 Eylül 1580 tarihinde Edirne Kadılığında Mevlânâ Şemseddin görülmektedir. Bkz. *MAD* 3902, Forma 29; Ahmed Bâdi Efendiye göre Cemaziyelevvel 989/Haziran 1581'den Rebiülahir 990/Mayıs 1582 tarihine kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdi Efendi *a.g.e. II*, s.14;

Efendi ⁹²	1581	
Mevlânâ Mehmed Ağazâde ⁹³	Şaban 990/Ağustos 1582	992/1584
Mevlânâ Hasan Efendi bin Mehmed ⁹⁴	Şaban 992/Ağustos 1584	Safer 993/Şubat 1585
Mevlânâ Hüsameddin Hüseyin bin Mehmed Karaçelebizade ⁹⁵	Muharrem 993/Ocak 1585	Belirtilmemiştir.
Mevlânâ Mustafa ⁹⁶	Recep 993/Temmuz 1585	Recep 995/Haziran 1587
Mevlânâ Şemseddin Ataullahzâde ⁹⁷	Recep 995/haziran 1587	Zilhicce 998/Ekim 1590
Mevlânâ Mustafa Efendi Bostan Efendizâde ⁹⁸	998/1589-1590	Cemaziyelahir 999/Nisan 1591
Mevlânâ Sunullah Efendi bin Cafer ⁹⁹	Cemaziyelahir 999/Nisan 1591	Recep 100/Nisan 1593

991/1583 yılından önce Edirne Kadılığına Mevlânâ Molla Ahmed Efendi bakmaktadır. Kendisinin İstanbul kadılığına atanması üzerine medreseden mütekaidd Ağazadeye verilmiştir. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.*, I, s.141.

⁹³ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.55b; Ağazade Sadri-azam Siyavuş Paşa hazretleri hocası olup, yetmiş akçe ulufe ile medreseden mütekaiddir. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, s.141; Şaban 990/Ağustos 1582'den, 992/1584 yılına kadar Edirne kadısı olmuştur. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e. II*, s.141.

⁹⁴ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.55b; Edirne Kadısı olarak 993 yılında ölen ve muhalledatı bostancıbaşı tarafından tutulması emredilen Hasan Efendi görülmektedir. Bkz. 22 Safer 993/23 Şubat 1585 tarihli *MD 55*, s.160 h.286; Şaban 992/Ağustos 1584'te Edirne Kadısı olmuştur. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e. II*, s.141.

⁹⁵ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.55b; Muharrem 993/Ocak 1585'te Edirne kadısı olmuştur. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e. II*, s.142.

⁹⁶ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.55b; 5 Cemaziyevvel 993/5 Mayıs 1585 tarihinde Edirne Kadılığında Mevlânâ Mustafa görülmektedir. *MD 60*, s.269 h.623; Recep 993/ Temmuz 1585'ten, Recep 995/Haziran 1587'ye kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e. II*, s.142.

⁹⁷ "Köseç Şemsi demekle ma'rufdur." Bkz. A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.56a; Edirne Kadısı olarak 19 Cemaziyelahir 998/25 Nisan 1590 tarihinde de Mevlânâ Şemseddin görülmektedir. Bkz. *MAD 3902*, Forma 23; Recep 995/Haziran 1587'den, Zilhicce 998/Ekim 1590'a kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e. II*, s.142.

⁹⁸ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk.56a; 998/1589-1590 yılında Kadılığında Hacı Ataullah-zâde Şems Efendi olup azledilmiştir. Yerine Bostan Efendi-zâde Mevlânâ Mustafa Efendi Kadı oldu. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, s.224; 998/1589-1590 yılından Cemaziyelahir 999/Nisan 1591'e kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Badî Efendi, *a.g.e. II*, s.143

⁹⁹ A. Hibrî, *a.g.e.*, vrk 56a; 999/1590-1591 yılında Bostan Efendi-zâde Mevlânâ Muslihiddin Efendi İstanbul müftülüğine getirilirken yerine Edirne kadılığına Bursa kadısı olan Sunullah Efendiye buyruldu. Önce Mustafa Efendi yazarken daha sonra Muslihiddin Efendi olarak kaydedilmiştir. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, s.235; Edirne Kadısı Muslihiddin'n İstanbul kadılığına atanması sebebiyle yeni kadı gelene kadar yerine Müderris Abdurrahman'ın bakması istenmektedir. Bkz. Selh Recep 1001/2-7 Nisan 1593 tarihli *MD 69*, s.11 h.19; Cemaziyelahir 999/Mart 1591'den Recep 1000/Nisan-Mayıs 1592 senesine kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdî Efendi, *a.g.e. II*, s.143.

Mevlânâ Mustafa Efendi ¹⁰⁰	?	Recep 1001/Nisan 1593
Mevlânâ Abdülhalim Efendi Ahî-zâde ¹⁰¹	Recep 1001/Nisan 1593	Cemaziyelahir 1002/Mart 1594
Kadı-zâde Mevlânâ Muhyiddin Efendi ¹⁰²	Cemaziyelahir 1002/Mart 1594	Cemaziyelahir 1004/Mart 1596
Hoca Efendi-zâde Mevlânâ Es'ad Efendi ¹⁰³	Cemaziyelahir 1004/Mart 1596	Zilkade 1004/Temmuz 1596
Mevlânâ Hasan Çelebi Kınaluzâde ¹⁰⁴	11 Zilhicce 1004/7 Ağustos 1596	Recep 1005/Şubat 1597
Mevlânâ Muhiddin Mehmed Bostanzâde ¹⁰⁵	Recep 1005/Şubat 1597	Muharrem 1006/Ağustos 1597
Mevlânâ Rıdvân Efendi ¹⁰⁶	Muharrem 1006/Ağustos 1597	Safer 1007/Eylül 1598
Mevlânâ Feyzullah Efendi Kâf-zâde ¹⁰⁷	Safer 1007/Ekim 1598	Recep 1008/Ocak 1600
Mevlânâ Mustafa Efendi ¹⁰⁸	Belirtilmemiştir.	Safer 1010/Ağustos 1601

¹⁰⁰ A. Hibri *a.g.e.*, vrk.56a; Ebussu'ûd Efendi neslinden olup Recep 1001/Nisan 1593'e kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.143.

¹⁰¹ A. Hibri , *a.g.e.*, vrk.57a; 1001/1592-1593 yılında Edirne Kadısı olan Ebussu'ûd-zâde Mevlânâ Mustafa Efendi İstanbul kadılığına atanırken yerine Bursa Kadısı Ahî-zâde Mevlânâ Abdülhalim Efendi getirildi. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, 569; Recep 1001/Nisan 1593'den Cemaziyelahir 1002/Mart 1594'e kadar Edirne kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.I*, s.144.

¹⁰² "Mevlânâ Bebek-zâde Mehmed Efendi" Bkz. Abdurrahman Hibri *a.g.e.*, vrk.57a; Cemaziyelahir 1002/Mart 1594'den Cemaziyelahir 1004/Şubat 1596'ya kadar Edirne Kadılığı yapmıştır. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.144 vd..

¹⁰³ Abdurrahman Hibri *a.g.e.*, vrk.57a; 1595-1596 yılında Edirne Kadısı olan Kadı-zâde Mevlânâ Muhyiddin Efendi azledilip yerine Darü'l-hadis-i Sultan Süleyman Handan Hoca Efendi-zâde Mevlânâ Es'ad Efendi kadı olmuştur. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.I*, s.569; A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.144 vd.; Şeyhü'l-islâm Hoca sadeddin Efendi'nin ikinci oğludur. Müderris ve Edirne Mollası oldu Zilkade 1004/Temmuz 1596'da azledildi. Bkz. M. Süreyya, *a.g.e.II*, s.492.

¹⁰⁴ Abdurrahman Hibri, *a.g.e.*, vrk.57a; Hoca Efendi-zâde Mevlânâ Es'ad Efendi'nin yerine 11 Zilhicce 1004/Ağustos 1596 tarihinde Mısır kadısı olan Kınalı-zâde Mevlânâ Hasan Çelebi getirilmiştir. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.II*, s.623; A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.145. Bayrıntı için bkz. M. Süreyya, *a.g.e.II*, s.624.

¹⁰⁵ Abdurrahman Hibri, *a.g.e.*, vrk.57a; Recep 1005/Şubat 1597 Edirne Kadısı olmuştur. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.147; Mehmet Süreyya, *a.g.e.III*, s.988;

¹⁰⁶ Abdurrahman Hibri *a.g.e.*, vrk.57a; Muharrem 1006/Ağustos 1597'den Safer 1007/Eylül 1598'e kadar Edirne kadılığı yapmıştır. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.147.

¹⁰⁷ Abdurrahman Hibri *a.g.e.*, vrk.57a; Edirne Kadılığı Evasıt-ı Safer 1007/26 Eylül-1 Ekim 1598 tarihinde Mevlânâ Rıdvân Efendi görevden alınarak yerine Mısır'dan munfasıl olan Kâf-zâde Mevlânâ Feyzullah Efendi kadı olmuştur. Bkz. S. Mustafa, *a.g.e.II*, s.147; M. Süreyya, *a.g.e.II*, s.535.

¹⁰⁸ "Müfti Mustafa Efendi dimekle ma'ruftur." Abdurrahman Hibri, *a.g.e.*, vrk.57b; Evasıt-ı Recep 1008/10-15 Şubat 1600 tarihinde Kâf-zâde Mevlânâ Feyzullah Efendi görevden alınıp

Kadı olarak Edirne'ye görevlendirilenlerin şehre ulaşmalarına kadar geçen zaman içerisinde müderis geçici olarak bu vazifeye vekâlet ederdi. 24 Recep 983/29 Ekim 1575 tarihli Taşlık Medresesi Müderrisi Ayaşlı Muslihiddin'e yazılan hükümde, Edirne Kadılığı Bursa Kadısı Mevlâna Muhyiddin'e tevcih olunduğundan, o gelinceye kadar kadılığa vekâlet etmesi istenmektedir¹⁰⁹. Kaynaklarda XVI. Yüzyılın ikinci yarısında Edirne'ye atanan ilk kadı olarak Mevlânâ Abdurrahman el-Amasî'nin ismi geçmekte olup bu zat 954/1547-1548 yılında Bursa'dan Edirne Kadılığı'na atanmış ve burada dört yıl görev yapmıştır. Edirne kadıları arasında en uzun süreli görev yapan kişi yedi yıl ile Mevlânâ Mehmed bin Mehmed Ma'lulzâde'dir. En kısa süreli görev yapan ise 4-20 Recep 982/20 Ekim-5 Kasım 1574 tarihleri arasında on altı gün ile Mevlânâ Ramazan'dır. Edirne şehrinde elli yıllık bir süre zarfında otuz beş kadı görev yapmıştır. Bu da Edirne şehrinde yaklaşık olarak bir buçuk yılda bir kadının değişmesi demektir.

yerine Valide Sultan Müderrisi Mevlânâ Mustafa Efendi kadı olarak atanmıştır. Bkz. S. Mustafa Efendi, *a.g.e.II*, s.846; Recep 1008/Ocak –Şubat 1600'den Safer 1010/Ağustos 1601'e İstanbul Kadısı olduğu güne kadar Edirne kadılığı görevini sürdürmüştür. Bkz. A. Bâdi Efendi, *a.g.e.II*, s.147.

¹⁰⁹ MD 27, s.27 h.129.